

كەركوك مەسەلەي سەرەكەي ھەلبەردن بۇ كورد

Author: Samah Samad

ئەنجومەنى نىشتىمانى نوص بە ووردى زاودىرى دەكرىست لە لاين ئەوانەي كە دەيانەوست ئەو شارە بطەرىستەوە ذىر دەسەلاتى كوردان . مەسەلەي كەركوك " ضارەسەر بىكات "

لە سالانى شەستەكاندا، رىزمى ئىشوو دەستكرىد بە ھىنانى ھەزارەن عەرەب بۇ كەركوك وەك بەشەك لە ھەلمەتى " ئەعرب " بۇ ناوۋەكانى كورد لە باكورى عىراق . لەھەمانكاتدا ھەزاران كوردو توركىمان دەركران لەو ناوۋەكاندا

كەركوك، كە ھالى ھازر كوردو توركىمان و عەرەبى تىدايە و ئاينى جىاوازىشى تىدايە، وەك مەسەلەي سەرەكەي كورد ماوۋەتەو . ئەوان ئەيانەوست شارەكە بطەرىستەوە ذىر ھوكمى كوردان و كوردە دەركراوۋەكان بطەرىستەوە ناوۋەكەو عەرەب ھاوردەكانىش بىرستەوە بۇ شىوۋنى خۇيان .

ھەر لەو كاتەوۋەي رىزمى سەدام ھوسەين لەناوبرا، دانىشتوانى كەركوك و كوردى ناوۋەكانى تىر بە ووردى زاودىرى دەستىشەخىرىيەكانى ھوكمەتپان لە بارەي مەسەلەي كەركوكەو كوردو، وئىستاش ئەبىستە بەكەك لە مەسەلە سەرەكەيەكان كە رووۋەروى ئەنجومەنى نىشتىمانى دەبىستەوە كە بۇ ماوۋەي ضوار سال ھوكم دەكات .

ئەو دەستورەي كە لە مانلى تىشرىنى يەكەمدا ئەسەندىكرا رايەتەيەنەت كە دەبىست خىزانە دەركراوۋەكانى كەركوك تا سالى 2007 بطەرىستەوە ناوۋەكانىان . ھەندىكىش ناومىدىن، ھەرىستەندە بەتسى دەستورەكە، دواي " ئاسايىكرىدەوۋە " ي كەركوك راتىسى دەكرىست بۇ ئەوۋەي دانىشتوانەكەي بىرارىدەن كە ئايا شارەكە بىستە بەشەك لە ھەرىزمى كوردستان پان ئە، لىردا زاراوۋەكەي نادىرىكارا و دەستەھىنراوۋە .

زاوۋەرىستەوە كە دەنطەران دەنط بە لىستى ھاوۋەئەيمانى كوردستان بەدەن، كە ھاوۋەئەيمانىيەكە دروشمەكانى ئەوۋەيە كە كىشەكانى كەركوك ضارەسەردەكات . ھاوۋەئەيمانىيەكە زۇرىنەي كورسىيەكانى ئەنجومەنى ئارىستەكەو ذمارەكەي بەرزاو كورسى ئەرلەمانى لە ھەلبەردنەكانى مانلى كانوونى دووۋەمدا بەدەستەھىنا .

بەلام ھىزبە كوردىيەكان رووۋەروى رەخەبوونەتەو بەوۋەي كە كارى ئىووست ناكەن بۇ ئاسايىكرىدەوۋەي كەركوك . لەسەر ئاستى ناوۋەئەيمانى، تۇمەتباركران بەوۋەي كە قورساپى خۇيان لە ئەنجومەنى ئارىستەوۋە دەسەتسەن .

لە كەركوك، ھاوۋەئەيمانى كوردستان كىرىكە لەتەل ئەو لىستانەدا دەكات كە نوصنەراپەتى كەمىنەي توركىمانى و عەرەبى . سونەدەكەن كە ئەمەي دوايى موقاتەعەي ھەلبەردنەكانى مانلى كانوونى دووۋەمى كرىد .

رۇتار عەلى، سەرۇكى ئەنجومەنى ئارىستەوۋەي كەركوك و ئەندامىكى بالايى كىستى نىشتىمانى كوردستان، وتى كە ھاوۋەئەيمانى كوردستان ھەولەدا كە عەرەبەكانى كەركوك بەجىا دەنطەدەن و دەنطەكانىان لەسەر ئەو ناوۋەكانى حساب بىكرىست كە لىوۋەي ھاتوون . بەلام كۇمىسۇنى بالايى سەرەكەي ھەلبەردنەكانى بەوۋە رازى نەبوو .

" ئەو وتى كە دەنطەكانى عەرەب " بەشەوۋەكەي فراوان كار لە ئەنجامى ھەلبەردنەكانى دەكات لە كەركوكدا .

مەسەلەي عەرەب-كورد كاتىس طرى سەند كە بەرئىسانى ناوۋەئەيمانى بۇياندەركەوت كە نىكەي 200000 ناو- زۇرىپان كورد- لە لىستى تۇماركرىندا وونوون . كەركوك 691410 دەنطەرى تۇماركرىاوي ھەيە .

فهراد نالەبانی، بەئێرێسی کۆمسیۆنی بالای سەربەخۆی هەلبێاردنەکان لە کەرکوک، وتی کە زۆربەي ئێو 196000 ناوێ کە دیارنەبوون کوردە ناواریەکان بوون کە پلەراوونەتووە کەرکوک، هەرۆهە ئێو دەنطدەرانیە کە بەشداری هەلبێاردنەکانی ئیئێسئوتێیان نەکردبوو.

فهراد نالەبانی کە کۆمسیۆنی بالای سەربەخۆی هەلبێاردنەکان لە بەغداد جارسکی تر تەواوی لیستی ناردووە و ناوی ئێوانەیشی تصادوو کە ناویان نەبوو. بەلام نیطەرانی ئێوێ نیشاندا کە لەوانەي کۆمسیۆنی بالای سەربەخۆی هەلبێاردنەکان نەتوانست لیستیەکانی هەموو دەنطدەرەکان ضاٹ کات لە وادەي دباریکراودا. هەندصک خەلک لە کەرکوکدا ترسی ئێوێان هەيە کە لیستیەکان ئامادەنەبن بۆ کانی هەلبێاردن، بۆیە داوای دواخستنی هەلبێاردنە کە دەکەن.

حالی حازر ئێو مەسەلەيە طرذي دروستکردووێ لە نوان لایەنە سیاسیيەکانی کوردو ئێوانی تردا کە بەطومان لە بەرنامەي کاریان.

سەمیرە ئێلحەمدانی، دانیشتوییە کە عەرەبي تەمەن 41 سال، بە ئامادەکردن بە موباردەرەي ئێوێ کە عەرەبەکان لە شارە کەدا دەریکرسن، وتی "نابصت هەلەيە کە بە هەلەيە کە تر ضارە سەریکرسن."

موحەمد ئێلبەيانی، 45، شیعیە کە تورکمان کە ئێندامی ئێنجومی نی ئارصطایە، وتی کە ئێو حزبانەي دەضنە ئێرلەمانی نوصوێ نابصت هانی ئێوێدەن کەرکوک بخرسن سەر کوردستان.

"ئێو وتی "ئێوان دەبصت خەلک رۆشنییریکەن کە ضۆن بتوانن لەطەل نەتووەکانی تردا بدين، نابصت تاینفەطەرەي دروست بکەن."

هەندص کورد متمانەيە کە میان هەيە دەربارەي ئێوێ کە هیض حکومەتصکی عسراقی بەراستی مەسەلە کە ضارە سەریکات.

کاروان زەنطەنە، 32، کوردصکی دانیشتویی کەرکوک، وتی "هاوکاري دەرۆو- بەتایبەت نەتووە يە کطرتووێکان- لەوانە يارمەتیدەرېصت "بۆ ضارە سەریکردنی کصشەي کەرکوک. بەنسبەت حکومەتي عسراقیيەو، مەسەلەي کەرکوک تەنها مرە کەبي سەر کاغزە."

ئێو لە کەرکوک IWPR سەماح سەمەد رۆذنامە نوصصکی راهسنراوي.

Location: [Iraqi Kurdistan](#)
[Iraq](#)

Source URL: <https://iwpr.net/ku/global-voices/%D9%83%D8%A9%D8%B1%D9%83%D9%88%D9%83-%D9%85%D8%A9%D8%B3%D8%A9%D9%84%D8%A9%D9%8A-%D8%B3%D8%A9%D8%B1%D8%A9%D9%83%D9%8A-%D9%87%D8%A9%D9%84%D9%8E%D8%A8%D8%B0%D8%A7%D8%B1%D8%AF%D9%86-%D8%A8%D8%A4-%D9%83%D9%88%D8%B1%D8%AF>